Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Каякентская СОШ№1» Каякентского района

Конспект урока
Родного языка в 9 классе
Тема: «Жумланы экинчи даражалы уьюрлери»

Автор: учитель родного языка и литературы
Гусейнова Испанният Магомедовна

2021г

Дарсны темасы: Жумланы экинчи даражалы уьорлери.
Дарсны муратлар: яшланы тема булан таныш этмеге Жумлада экинчи даражалы уьюрлени айырып болмакъ. Тип байлыгъын оьсдюрмек. Яшланы оьзбашына герекли маълуматланы тапмагъа уьйретив. Ана тилибизни сюймеге чакъырмакъ. Таза язывгъа къаст этив.
Алатлар: карточкалар, суратлар.
Дарсланы барышы:

1. **Дарсгъа гиришив.**

- Яшлар, мен бизин дарсыбызны Магъаммат Атабаевны, шу сёзлери булан башлама сюемен.
-Ана тилим, алтын тилим, къумукъ тилим, асил ьтлим, юрегиме ювукъ тилим.
-Ай сени , -деп, арии буруп, бери буруп.
Къумукъ болмай, къумукъ тилин билмей туруп.
Къумукъ бусанг, болма тарыкъ къумукъ тилинг,
Англар йимик къумукъ халкъынг, къумукъ эллинг.

1. Гечилген материалны такрарлав.

–Сизге уьйге не берилген эди?
-Сизге не англашылмады?
а) Фронтальный сорав.
-Жумланы баш уьорлери къайсыларды?
-Иеси деген недир?Нечик англайсыз?
Хабарлыкъ деген недир?
б) Жумланы синтаксис якъдан чечмек.
Гюн чыкъды.
Боран токътады.
Гиччи кёллер бузлады.
Янгыз иеси ва хабарлыгъын булангъы жумлалагъы булангъы жумлалар деп айтыла.
Баш уьюрлерден къайры къайсы буса да бир уьюрю булангъы жумлагъа генглешген жумла деп айтыла
Янгыз иеси ва хабарлыгъы булангъы жумлалагъа генглешмеген жумлалар деп айтыла.
Баш уьорлерден къвйры къайсы буса да бир уьорю булангъы жумлагъа генглешген жумла деп айтыла.
3) Янгы дарсны уьустюнде ишлев.

Жумланы баш уьюрлери ва жумланы экинчи даражалы уьюрлери ва жумланы экинчи даражалы уьюрлери булангъы жумлалар бир-бирине къаршы жумлалар даскада язылгъвн.
Къыш гелди. Сувукъ къыш гелди. Асият ва Марат ойнайлар. Асият ва Марат къырда айнайлар.
Жумлагъа къайсы тил гесимлер къошулгъан? Соравлар булан, дарсны темасы ачыкъ бола
Экинчи даражалы уьюрлери кемеги булан жумлаланы генглешдире.
Жумлада битни ва предметни англатагъан ва кимни? Ненни? Кимге? Негер? Кимде? Неде? Кимден? Неден? Деген соравлагъа жавап берегеп экинчи даражалы уьюрге толумлукъ деп айтыла.
Толумлукъ хабарлыкъны толтура, аян эте. Толумлукъ тилни бай эте. Тюшюм гелишни формасындагъы бет ва предмет тувра толумлукъ бола.
-Къышны гъакъындан толумлукълар къошуп жумлалар ойашып язмакъ.
Яшалар сююнелер (неден?) къышдан, Сувукъмурзадан, савгъатдан, къардан, къаркъурчакъдан, буздан…
-Язны гъакъындан толумлукълар къошуп жумлалар ойлашып язмакъ.
Яшлар сююнелер (неден?) иссиден, сувдан, киринивден, оюндан, язны аламатларындан….
-Гюзню гъаркъындан толумлукълар къошуп жумлалар ойлашып язмакъ.
Яшлар сююнелер (неден?) тюрлю тюслерден, келлерден…
-Язбашны гъакъындан толумлукълар къошуп жумлалар ойлашып язмакъ.
Яшлар сююнелер (неден?) къушлардан, атир ийислерден…
Жумлада предметны (атлыкъны) белгисин герсетеген ва къайсы? Нечик? Къайдагъы? Деген соравлагъа жавап береген экинчи даражалы уьюрге белгилевюч деп айтыла.
Белги предметни бирни-бirinден айырагъан, оланы къаршы салагъансан яны, оьлчевю, къадары, тюсю, заман ва ер булан байлавлу янлары.
Масала:
Йылы янгур явду.
Гючлю янгур явду.
Гюзню янгурлу гюнлери башланды. Увакъ сыгъанакъ себелей.
Гьал нечик? Къайда? Неге? Деген соравлагъа жавап бере. Гьал ерни, заманны, себепни, муратны, кюйню англата. Гьалны тюбюне-.-.-.-.шулай гьыз тартыла.
Жумлада гьал хабарлыкъгъа байлана.
Масала:
Гече къар явуп чыкъды.

Юртда биринчи къар адамланы къышгъа гьазирлигин тергей. Тюшге таба бирден къатты ел чыкъды.

4) Янгы дарсны беклешдирив.

Тапшурув 82

5) Нажита чыгъарыв.

-Биз бу дарсда не этдик?

-Къайсы тема булан таныш болдукъ?

Сизге не англышылмады? (яшланы къыйматлав)

6) Уьйге иш. Йылдны гъар заманына гере 3 айтыв язып гелмек. Язгъан айтывланы синтаксис якъдан чечмек.

7) Къыйматлав.